Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali
Aoka guvohnoma № 323759 ISSN: 3060-4818

YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASI VA UNING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI

Komila Azizova
https://doi.org/10.5281/zenodo.22548960

Annotatsiya. Maqolada yashil iqtisodiyot konsepsiyasi va uning shakllanish xususiyatlari bilan bog‘liq jarayonlar tadqiq etilgan. Yashil iqtisodiyotni shakllantirish jarayoniga ta’sir ko‘rsatuvchi omillarning kompleks rivojlanish tizimi asoslangan bo‘lib, mavjud shart-sharoit va imkoniyatlar ta’sirida yashil iqtisodiyotni amalga oshirish tizimini takomillashtirishga doirl ilmiy taklif va amaliy tavsiyalar shakllantirilgan.
Kalit so‘zlar: yashil iqtisodiyot, iqtisodiy farovonlik, energiya samaradorligi, uzoq muddatli iqtisodiy o‘sish, ekologik myammolar, yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi, inson kapitali, iqtisodiy o‘sishning milliy strategiyasi.

GREEN ECONOMY CONCEPT AND ITS FORMATION CHARACTERISTICS

Abstract. The article examines the processes related to the concept of green economy and its formation features. The complex development system of the factors affecting the process of formation of the green economy is based on the scientific proposal and practical recommendations on the improvement of the implementation system of the green economy under the influence of the existing conditions and opportunities.
Key words: green economy, economic prosperity, energy efficiency, long-term economic growth, environmental issues, green economy transition strategy, human capital, national strategy for economic growth.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Murojaatnomasida Sh.M. Mirziyoyev Oliy Majlisga: “Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, faol sarmoyaviy siyosat olib borayotgan har qanday davlat o‘z iqtisodiyotining barqaror o‘sishiga erishgan. Shuning uchun investitsiyalar iqtisodiyotning haydovchisi, o‘zbek tushunchalariga ko‘ra, iqtisodiyotning yuragi, bu mubolag‘asiz. Biz investitsiyalarni faol jalb etish, yangi ishlab chiqarish quvvatlarini ishga tushirish orqaligina iqtisodiyotimizni jadal rivojlantirishga erishamiz. Iqtisodiyotdagi ijobiy natijalar ijtimoiy sohada to‘planib qolgan myammolarni tizimli ravishda hal etish imkonini bermoqda. Buni barchamiz chuqur anglab, ishimizni shu asosda qurishimiz kerak. Xorijiy sarmoyani keng jalb etish uchun mamlakatimizning sarmoyaviy salohiyatini to‘liq namoyon etish chora-tadbirlarini ko‘rish zarur, bu kundalik hayotimizdagi eng dolzarb masalalardan biri bo‘lishi kerak, – dedi u xorijiy investitsiyalarning kundalik hayotimizda muhim ahamiyat kasb etishini ta’kidladi. iqtisodiy rivojlanishi va dolzarbligi ularni jalb qiladi.

Globallashuv sharoitida moliyaviy resurslarni jalb qilish uchun yuqori salohiyatga ega bo'lgan yangi moliyalashtirish vositalari paydo bo'la boshladi, bu yangi moliyaviy vositalardan biri Yashil obligatsiyalardir;

Ekologik innovatsiyalar barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish, atrof-muhitga zararli ta'sirlarni kamaytirish va tabiiy resurslardan samaraliroq va samaraliroq foudalanishda sezilarli va sezilarli o'sishga yo'naltirilgan innovatsiyalarning har qanday shakli sifatida belgilanadi, shu bilan birga Yashil texnologiyalarning umumiy qabul qilingan ta'rifi mavjud emas. iqtisodiyot.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti Yashil iqtisodiyotni inson farovonligi va ijtimoiy adolatni yaxshilaydigan, ekologik xavf va tabiatga etkazilgan zararni sezilarli darajada kamaytiradigan iqtisodiy faoliyat sifatida belgilaydi.

Atrof-muhit omillarining iqtisodiy o'sishga ta'sirini o'rganish 18-asr oxiri - 11- asr boshidan boshlab amalga oshirila boshlandi. Ilk tadqiqotlardan biri sifatida tabiiy resurslardan to‘g‘ri foudalanish va kelajak avlodlar manfaatlariga doir tadqiqotlar ingliz iqtisodchisi Devid Rikardoning “Iqtisodiy siyosat va soliqlarning boshlanishi” kitobida bayon etilgan. Myallif tadqiqotida tabiiy resurslarga bitmas-tuganmas boulik sifatida qarash kelajak avlod uchun salbiy oqibatlarga olib keladi, deb hisoblaydi. Myallif kesilgan o‘rmonlar o‘rniga yangi o‘rmonlar barpo etish zarurligiga alohida e’tibor qaratgan.

Qimmatli qog'ozlar bozorida yangi moliyaviy vosita sifatida Yashil obligatsiyalar boshqa vositalardan ekologik jihatdan foudali loyihalar, qayta tiklanadigan energiya loyihalari, energiya samaradorligi va toza transportni moliyalashtirishga qaratilganligi bilan ajralib turadi.

Yashil obligatsiyalar emitentlarga ham, investorlarga ham fouda keltiradi. Ekologik jihatdan foudali loyihalarga sarmoya kiritish orqali emitent korxona o‘zi uchun uzoq muddatli barqaror o‘sishga yo‘naltirilgan korxona sifatida ijobiy imidj yaratadi. Ushbu omilning biznesga ta'siri yil sayin ortib bormoqda. Yashil obligatsiyalarning yana bir afzalligi shundaki, ular investorlarning yuqori talabi tufayli kapitalni nisbatan past xarajatlar orqali jalb qilishlari mumkin. Atrof-muhit holati yildan-yilga yomonlashib borar ekan, o'z portfellariga Yashil aktivlarni qo'shishni istagan institutsional investorlar soni ortib bormoqda.

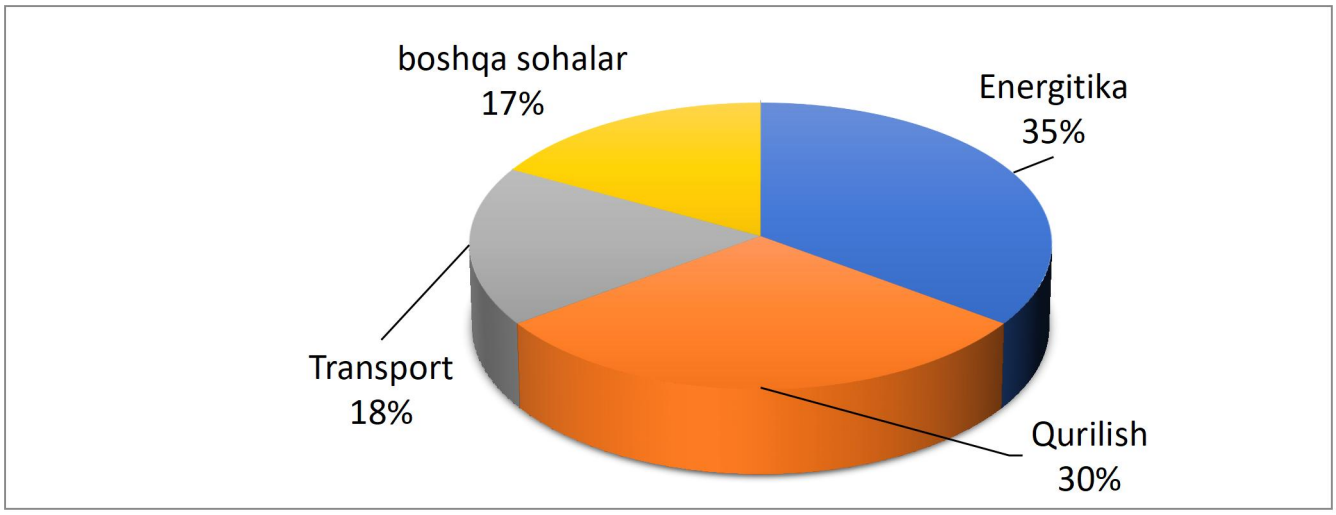
Yashil obligatsiyalarning moliyaviy xususiyatlari an'anaviy obligatsiyalardan farq qilmaydi. Biroq, atrof-muhitga yo'naltirilgan investitsiya fondlari sonining ko'payishi ularning ikkilamchi Yashil obligatsiyalar bozoridagi savdosini cheklangan talab davrida nisbatan foudaliroq qilishi mumkin.

Hozirda 700 dan ortiq kompaniya Yashil obligatsiyalar chiqargan bo'lib, ularning aksariyati AQSh, Xitou, Frantsiya, Avstraliya kabi rivojlangan mamlakatlarda faoliyat yuritadi va hozirda Gruziya, Qozog'iston va Pokiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlar ham Yashil obligatsiyalar chiqarishda ishtirok etmoqda. obligatsiyalar". ajoyib ish qilish.

Yashil obligatsiyalar global bozorining tahlili shuni ko'rsatadiki, birlamchi savdolar hajmi yil sayin ortib bormoqda, bu esa ushbu bozor investitsiyalarni jalb qilish uchun kapital bozorining eng jozibador segmentlaridan biriga aylanib borayotganidan dalolat beradi.

Ko'pgina hukumatlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan Yashil investitsiya dasturlarini qo'llab-quvvatlash natijasida Yashil obligatsiyalar bozori 2017 va 2021 yillarda 81,6 milliard AQSh dollariga etadi. AQSH dollariga nisbatan 6,3 barobar ko‘p, 517,4 mlrd. AQSH dollariga uetdi. Shuningdek, tahlillardan ma’lum bo‘lishicha, “Yashil obligatsiyalar”ga investitsiyalar yildan-yilga o‘sish dinamikasini qayd etadi, hatto pandemiya sharoitida ham, garchi savdo o‘sishi sekinlashgan bo‘lsa-da, to‘liq to‘xtamagan. . Shuningdek, pandemiyadan keyin jahon iqtisodiyotining tiklanishi natijasida Yashil obligatsiyalar bozori 2020 yilga nisbatan %%% ga oshib, 517,4 mlrd. AQSH dollarini tashkil etdi. Ta'kidlash joizki, mutaxassislar va ekspertlarning fikriga ko'ra, Yashil obligatsiyalar bozorining hajmi 2025 yilda 1 trln. Ular AQSh dollarining kelishi haqidagi prognozlarida realistik.

Yashil obligatsiyalar yo'naltirilgan iqtisodiyot tarmoqlarini tahlil qilganda, 2021 yil ma'lumotlariga ko'ra, bu investitsiyalar atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytiradigan va ekologik fouda keltirishi mumkin bo'lgan bir nechta sohalarga joulashtirilgani aniq. Biroq, investitsiyalarning asosiy qismi, taxminan 83%, uchta sektorga bo'lingan. Bular energetika 35%, qurilish 30% va transport 18%, shuningdek 17% boshqa tarmoqlar faoliyatini atrof-muhitga fouda keltirish uchun qayta qurishga qaratilgan obligatsiyalardir.



2. Yashil obligatsiyalar bozoriga investitsiyalarni sektorlar bo'yicha tahlil qilish. AQSH mlrd Dollar

Manba: https :// www . UeTTB . com / qayerdamiz - biz / o'zbekiston / ma'lumotlar . HTML

2021 yilgi ma’lumotlarga asoslangan yirik Yashil obligatsiyalar bozori emitentlarining tahlili shuni ko‘rsatadiki, Yashil investitsiyalar ko‘plab hukumatlar tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan moliyaviy siyosat dastagi bo‘lsa-da, korporativ obligatsiyalar ulushi suveren obligatsiyalarga qaraganda yuqori. global Yashil obligatsiyalar bozorida. Yashil obligatsiyalarning 10 ta eng yirik emitentlaridan faqat bittasi Chili Respublikasi hukumati hisoblanadi.

1-jadval.

Eng yirik emitentlar haqida ma'lumot TOP-10

Emitent nomi	Emitentning yashash joyi	Emissiya hajmi (milliard dollar)
Xitou taraqqiyot banki	Xitou	7.4
Société du Grand Paris	Fransiya	5.8
ICBC	Xitou	4.2
Kvinslend g'aznachilik korporatsiyasi	Avstraliya	2.2
ABN AMRO Bank N.V.	Niderlandiya	2.2
DNB ASA	Norvegiya	1.8
Chili Respublikasi	Chili	1.2
Westpac	Avstraliya	1.2
FS Italiya	Italiya	1.2
Rene Power bilan	Hindiston	1.0

Tahlilda emissiyaning eng katta hajmi 7,4 milliard rublni tashkil qiladi. QSh dollari miqdorida chiqarilgan obligatsiyalar Xitou Xalq Respublikasida joulashgan Xitou taraqqiyot banki tomonidan chiqarilgan . Mamlakatlar bo‘yicha eng yaxshi 10 ta emitentni o‘rgansangiz, ularda rivojlangan Yevropa davlatlari va Avstraliyada, shuningdek, Osiyo gigantlari Xitou va Hindistonda faoliyat yurituvchi korporatsiyalar ulushi borligini ko‘rishingiz mumkin.

Bugungi kunda ishlab chiqarishning holati, xalq xo‘jaligi korxonalarining asosiy fondlarining holati va texnik jihozlanish darajasi, iqtisodiyotni tarkibiy o‘zgartirishlar va ijtimoiy va ekologik myammolarni hal etish imkoniyatlari investitsiya siyosatining samaradorligiga bog‘liq. . Investitsiyalar korxonalarni, alohida tarmoqlarni va umuman iqtisodiyotni rivojlantirish uchun asosdir, chunki hozirgi vaqtda milliy iqtisodiyotning texnik va texnologik darajasi past, ishlab chiqarish va sanoat tuzilmasi

noaniq, asosiy fondlar va ishlab chiqarish quvvatlari eskirgan. . va shu bilan birga korxonalarni zamon talablari darajasiga moslashish uchun zarur resurslar bilan ta’minlaydi.

2.1 Jadval

O'zbekiston tomonidan chiqarilgan Yashil va uevrobondlar haqida ma'lumot

Yashil aloqa	**Xalqaro obligatsiya**
4,25 trillion so‘mni tashkil etdi	**660 million dollar**
• Suvni tejaydigan texnologiyalarni joriy etish, • temir yo'l transporti va metropolitenni rivojlantirish; • aholi punktlarida sanitariya tozalash ishlarini tashkil etish va tozalikni ta’minlash; • suv inshootlarini shamol eroziyasiga va qum toshqiniga qarshi o'rmon plantatsiyalarini yaratish	-
3 yil	5 yil
Kupon stavkasi 16,25 foizni tashkil qiladi.	**8,125 foiz va 7,85 foiz kuponda**

Manba: https :// www . UeTTB . com / qayerdamiz - biz / o'zbekiston / ma'lumotlar . HTML

Xulosa qilib aytish mumkinki, rivojlanayotgan Yashil investitsiya bozoridan kapital jalb qilish uchun Yashil obligatsiyalar chiqarilishi O‘zbekistonning atrof-muhitga zararli ta’sirini kamaytirish, yanada samaraliroq o‘sish orqali sezilarli va aniq o‘sishga yo‘naltirilgan barqaror rivojlanish milliy maqsadlariga erishishga intilishining yana bir tasdig‘idir. tabiiy resurslardan oqilona foudalanish esa mamlakat iqtisodiyotiga kapital jalb etishning muhim yo‘nalishi, investitsiyalarni jalb qilish dastagi bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Mamatov, B., & Mamatova, S. (2023). IQTISODIYoTDAGI DAVLAT IShTIROKINI QISQARTIRISh VA XUSUSIYLAShTIRISh TENDENSIYaSI HOLATI TAHLILI. THE INNOVATION ECONOMY, 1(02), 20-28.
2. Elmirzaev, S., & Mamatov, B. (2023). AKSIYaLARNI OMMAVIY JOYLAShTIRISh AMALIYoTLARINI SAMARALI TAShKIL ETISh MASALALARI. Iqtisodiyot va ta’lim, 24(3), 283-288.
3. Mamatov, B. (2022). O‘ZBEKISTON IQTISODIYoTIGA TO‘G‘RIDAN-TO‘G‘RI XORIJIY INVESTITSIYa VA XORIJIY KREDITLAR JALB QILISh SAMARAJORLIGI TAHLILI. Science and innovation, 1(A8), 170-175.
4. Mamatov, B. Sh. O‘. (2022). TIJORAT BANKLARI USTAV KAPITALIDAGI DAVLAT ULUShINING INVESTITSION JOZIBADORLIKKA TA’SIRI. Innovatsion texnologiyalar, 1(4 (48)), 109-112.